



12.3.2026

EKHVA/1536/03.00/2026

# Etelä-Karjalan hyvinvointialueen lausunto Kuulemistilaisuus: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä

**Asia:** Lausunto lakiluonnoksesta

**Viite:** Hanke VM026:00/2026

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen täydentämisestä, joka koskee hyvinvointialueiden alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue pitää lakimuutoksen tavoitetta sinänsä tarpeellisena. On välttämätöntä, että lainsäädäntöä korjataan tilanteessa, jossa hyvinvointialueilla ei tosiasiallisesti ole ollut mahdollista kaikilta osin tehdä talousarvio- ja taloussuunnittelupäätöksiä tavalla, joka täyttäisi samanaikaisesti

voimassa olevan lain vaatimukset, palvelujen järjestämistä vastuun ja alueiden tosiasialliset rahoitusedellytykset. Täältä osin lakimuutoksen perussuunta on oikea.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue katsoo kuitenkin, että esitetty muutos ei vielä riitä turvaamaan lainmukaisuutta, alueiden yhdenvertaisuutta eikä rahoitusperiaatteen toteutumista kaikissa niissä tilanteissa, joissa alijäämät ovat syntyneet pääosin hyvinvointialueesta itsestään riippumattomista syistä.

Lakiluonnosta tulee täydentää siten, että alijäämien kattamisaikatauluun voidaan myöntää poikkeuksellisesti lisääaikaa myös vuoden 2028 (tai 2029) jälkeen niille alueille, jotka kykenevät osoittamaan sekä taloutensa uskottavan hallinnan että sen, että alijäämien taustalla ovat olennaisilta osin rahoitusjärjestelmän vakavat virheet tai alueen todelliseen palvelutarpeeseen nähden ilmeisen riittämätön rahoitus. Lisääajan pituus tulee olla suhteutettu realistiseen rahoituksen kasvuun ja palvelutarpeisiin vastaamiseen pitkäjänteisellä muutoksella.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue painottaa, että hyvinvointialueiden välisen rahoituksellisen eriytymisen olennaisin syy ei hyvinvointialueiden toiminta-aikana ole ollut se, että joillakin alueilla taloutta olisi osattu hoitaa olennaisesti paremmin tai huonommin kuin toisilla. Alueiden välillä on luonnollisesti eroja johtamisessa, päätöksenteossa ja uudistusten toimeenpanossa, mutta näin lyhyessä, vasta kolmen vuoden mittaisessa ajassa nyt nähtyä voimakasta eriytymistä ei voida uskottavasti selittää ensisijaisesti alueellisella taloudenpidolla. Keskeinen selittävä tekijä on ollut rahoituksen alueellinen jakautuminen tavalla, joka ei ole vastannut alueiden tosiasiallisia palvelutarpeita. Tämä havainto on myös Etelä-Karjalan hyvinvointialueen aiemmissa lausunnoissa ja alueen rahoitusta koskeissa oikaisuvaatimuksissa esitetyn kannan ydin.

Etelä-Karjalan tilanne havainnollistaa ongelmaa poikkeuksellisen selvästi. Alueen reaali-rahituksen kehitys on ollut maan heikoin, vaikka alue kuuluu sairastavuudeltaan maan kärkikastiin ja alueella on erittäin iäkäs väestörakenne. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kuulemisaineiston mukaan alueella on toiseksi ja kolmanneksi eniten yli 75- ja yli 85-vuotiaita asukkaita, ja samalla reaali-rahituksen kehitys on ollut voimakkaasti negatiivinen. Rahoitus on

kääntymässä nykyisessä ja nyt lausunnolla olevassa rahoitusmallissa myös tosiasiallisesti negatiiviseksi. Tämä yhdistelmä on palvelutarpeen näkökulmasta ilmeisen ongelmallinen.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue ei ole tilanteessa, jossa alijäämien kertymistä voitaisiin perustellusti pitää seuraamuksena löyhästä taloudenpidosta. Päinvastoin alueen menokehitys on ollut jo pitkään valtakunnallisesti poikkeuksellisen tiukkaa, ensin Eksoten aikana ja edelleen hyvinvointialueen toiminnan aikana. Kuulemisaineistossa todetaan, että Etelä-Karjalan toimintamenojen kehitys vuonna 2026 on toteutumassa negatiivisena ja että alue on jo löytänyt hyvin huomattavia sopeutuksia menokehitykseensä. Silti aiempien vuosien alijäämiä ei ole mahdollista kattaa nykyisessä tai edes esitetysti muuttuvassa rahoituskehityksessä. Tämä osoittaa, että kyse ei ole ensisijaisesti sopeutustahdon tai -kyvyn puutteesta, vaan siitä, että rahoitus karkaa alueelta rakenteellisesti. Esimerkkinä siitä, että alue on itse asiassa jo vuosikymmenten ajan systemaattisesti toteutetuilla integroiduilla palveluilla ja sopeuttamistoimilla säästänyt merkittävästi valtakunnallisia sotepalveluihin liittyviä kuluja mainittakoon sekin, että jos alueen rahoitus olisi samaa mittaluokkaa kuin sen naapurialueiden, joilla väestö- ja sairastavuustarpeet ovat Etelä-Karjalan kaltaiset, olisi Etelä-Karjalan rahoitus noin 100 miljoonaa euroa / vuosi nykyistä korkeammalla tasolla. Alueen tehokkaat toimintamallit mahdollistavat korkean palvelutarpeen alueen palvelujen järjestämisen merkittävästi verrokkialueitaan edullisemmin. Vuoden 2023 rahoituksen lähtötaso alueella oli edellä kuvatusta syystä noin 100 miljoonaa euroa alle sen, mitä se olisi ollut pelkästään alueen tosiasiallisen palvelutarpeen perusteella suhteessa muiden vastaavien alueiden rahoitukseen.

Etelä-Karjalan aineistossa kuvataan lisäksi, että alueen rahoituspohjasta on poistunut vuosien 2023–2027 kehityksessä yhteensä noin 70 miljoonaa euroa suhteessa aiempaan ennakoituun kehitykseen, ja että alue olisi vuonna 2027 käytännössä saamassa vähemmän rahoitusta kuin vuonna 2026. Jos tämä toteutuu, olisi kyseessä valtakunnallisesti katsoen ainutlaatuinen ja poikkeava tilanne. Ottaen huomioon alueen palvelutarpeiden tosiasiallinen kasvuvauhti ikääntyvän väestön vuoksi ja tosiasiasa negatiivisesti kehittyvä rahoitus, ei voida

vakavasti edellyttää, että alue samanaikaisesti turvaisi lakisääteiset palvelut, toteuttaisi jo käynnissä olevat mittavat rakenteelliset uudistukset ja kattaisi aiempien vuosien alijäämät lyhyessä määräajassa ilman, että kansalaisten yhdenvertainen asema vaarantuu.

Etelä-Karjalan näkökulmasta erityisen ongelmallista on, että nykyiset poikkeusmekanismit eivät tosiasiallisesti ratkaise tämän tyyppistä tilannetta. Arviointimenettely ei korjaa alueen rahoitusta eikä tuo lisärahaa tilanteessa, jossa alueen ongelmana ei ole johtamis- tai toimeenpanokyvyn puute vaan virheellisestä rahoituksesta seuraava rakenteellinen epätasapaino. Lisärahoitusmenettely taas ei ole osoittautunut keinoksi korjata jo syntyneitä rahoitusvinoumia eikä sitä, että alijäämät ovat voineet kertyä nimenomaan virheellisestä tai puutteellisesta tietopohjasta rakennetun rahoitusmallin vuoksi. Näin ollen lain nykyiset ja esitetyt poikkeuskeinot eivät ole kaikille alueille tarkoituksenmukaisia eivätkä riittäviä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiinnittää huomiota myös siihen, että alueen rahoituspäätöksen tietopohjaan on kohdistunut vakavia epäilyjä, joita kuvataan avoimesti myös helmikuussa 2026 julkaistussa hallituksen esityksessä koskien ehdotusta uudistuvaksi hyvinvointialuerahoitussäätelyksi. Vuoden 2026 rahoitusta koskevassa Etelä-Karjalan hyvinvointialueen valtioneuvostolle toimittamassa oikaisuvaatimuksessa on yksilöity pitkäaikaisdiagnooseihin ja niiden järjestelmätekniisiin siirtymiin liittyviä ongelmia sekä se, että alueen todellinen sairastavuus ei ole välittynyt rahoitusmalliin asianmukaisesti. Lisäksi on tuotu esiin, että rahoitusmalliin on vaikuttanut sellaista diagnoositietoa, josta ei ole tosiasiallisesti aiheutunut kustannuksia hyvinvointialueille, esimerkiksi yksityisesti rahoitettujen palvelujen osalta. Jos rahoituspäätösten tietopohjassa on tämänkaltaisia puutteita ja vääristymiä, ei niiden varaan voida rakentaa myöskään sellaista alijäämien kattamista koskevaa pakottavaa sääntelyä, joka johtaisi alueiden itsehallinnon kaventumiseen tai arviointimenettelyyn.

Tästä seuraa lausunnon ydin: lakimuutosta tulee täydentää niin, että laissa säädetään mahdollisuudesta myöntää alijäämien kattamiselle pidempi määräaika myös vuoden 2028 (tai 2029) jälkeen, kun tietyt vaativat erityisedellytykset täyttyvät. Tällaisia edellytyksiä tulisi olla ainakin seuraavat:

- alue on osoittanut pystyneensä kääntämään kustannuskehityksensä kansallista keskiarvoa alemmaksi;
- alueella on uskottava, konkreettinen ja toimeenpanokelpoinen suunnitelma siitä, miten kulukehitys pidetään myös tulevana vuosina maltillisena;
- alue voi osoittaa, että alijäämien kertymiseen on olennaisesti vaikuttanut rahoitusjärjestelmän virhe tai sellainen rahoituksen kehitys, joka on ilmeisessä ristiriidassa alueen tosiasiallisen palvelutarpeen kanssa; sekä
- alueen arviointimenettelyyn siirtäminen ei olisi omiaan korjaamaan ongelman todellista syytä.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue katsoo, että tällainen sääntely olisi paremmin sopusoinnussa oikeusvaltioperiaatteen, yhdenvertaisuuden, suhteellisuuden ja rahoitusperiaatteen kanssa kuin malli, jossa kaikki alueet pakotetaan käytännössä samaan aikatauluun riippumatta siitä, mistä alijäämät ovat syntyneet. Muutoin vaarana on, että hyvinvointialue joutuu arviointimenettelyyn tai jatkuvaan lainmukaisuusongelmaan tilanteessa, jossa se on tosiasiallisesti hoitanut talouttaan valtakunnan parhaiden joukossa, mutta on jäänyt rakenteellisesti väärin kohdennetun rahoituksen kohteeksi. Tällainen lopputulos olisi sekä oikeudellisesti että hallinnollisesti kestävä ja johtaisi koko valtakunnan näkökulmasta lopulta kaikkein epäedullisimpaan julkisen talouden pitoon.

Etelä-Karjalan hyvinvointialue painottaa lopuksi, että kyse ei ole vain yhden alueen ongelmasta. Jos rahoituksen valuvikojen aiheuttamaa eriytymistä ei korjata, hyvinvointialueiden väliset erot palvelujen turvaamisessa kasvavat nopeasti. Tämä heikentää kansalaisten yhdenvertaisuutta, rapauttaa luottamusta yhteiskuntaan, julkiseen päätöksentekoon ja vaarantaa koko järjestelmän kestävyyttä sekä kykyä toimia myös koko valtakunnan taloudellisen kehityksen näkökulmasta kestävimällä tavalla. Tämän vuoksi nyt käsiteltävä lakimuutos on syytä täydentää tavalla, joka tunnistaa myös ne tilanteet, joissa alijäämät ovat seurausta järjestelmävirheestä eivätkä alueen oman toiminnan puutteista.

## **Etelä-Karjalan hyvinvointialueen ehdotus**

Etelä-Karjalan hyvinvointialue esittää, että hallituksen esitystä täydennetään siten, että hyvinvointialuelakiin lisätään mahdollisuus myöntää alijäämien kattamiselle tapauskohtaisesti lisääntymästä myös vuoden 2028 (tai 2029) jälkeen silloin, kun alue kykenee osoittamaan:

1. että sen kustannuskehitys on jo kääntynyt tai kääntymässä kansallista keskiarvoa alemmaksi,
2. että alueella on uskottava ja konkreettinen toimeenpanosuunnitelma kustannuskehityksen hallitsemiseksi, ja
3. että alijäämien kertymiseen ovat olennaisesti vaikuttaneet rahoitusjärjestelmän virheet, puutteellinen tietopohja tai muu alueesta itsestään riippumaton rahoituksen epäsuhta suhteessa todelliseen palvelutarpeeseen.

Kunnioitavasti,

Sally Leskinen, hyvinvointialuejohtaja

**Etelä-Karjalan hyvinvointialue**

## **Etelä-Karjalan hyvinvointialue**

Kirjaamo

Valto Käkelän katu 3

53130 Lappeenranta

Vaihde 05 352 000

Faksi 05 352 7800

etunimi.sukunimi@ekhva.fi

[www.ekhva.fi](http://www.ekhva.fi)

Y-tunnus: 3221313-1

Asiakirja päättyy tähän.